

KHS/HV
nhv@socialstyrelsen.se

Bruttolistan 2024

Bruttolistan är en lista på inkomna förslag på vårdområden för genomlysning inom systemet för nationell högspecialiserad vård. Arbetet med Bruttolistan har letts av utredare vid Socialstyrelsens enhet för högspecialiserad vård i dialog med nationella programområden (NPO).

Bruttolista

De första förslagen på vårdområden att genomlysas inkom 2018, av NPO nervsystemets sjukdomar och NPO kvinnosjukdomar och förlossning, i det arbete som beskrivits som ”piloter”. Därefter bad Socialstyrelsen alla NPO:er inkomma med sina förslag vilket resulterade i en ”Bruttolista”.

Bakgrund

Bruttolistan från 2019 bestod av 497 rader med förslag på vårdområden att genomlysas. Av dåvarande 22 NPO:er (nu 26 st.) inkom 19 st. med förslag. Utöver NPO:ernas förslag inkom även övriga aktörer med förslag. Under 2020 påbörjades en revidering av Bruttolistan som publicerades 2021. En uppdaterad version publiceras årligen i november.

Urval av områden att genomlysas

Önskemål från profession och tjänstemän inom hälso- och sjukvården är och har varit att Socialstyrelsen ska försöka vara så förutsägbara som möjligt gällande urval av områden som myndigheten avser att genomlysas och när detta ska ske.

Socialstyrelsens tidigare urval av områden för genomlysning har baserats på olika prioriteringsgrunder. Efter pilotområdena valdes områden som föreslagits av flera NPO:er, t.ex. neuromuskulära sjukdomar och könsdysfori. Även andra områden inom psykisk hälsa valdes ut för genomlysning då dessa skiljer sig från somatiska vårdområden i vårdkedja och vårdstruktur. Därefter valdes en omgång med områden av mer infrastrukturell art, t.ex. nationella transporter och högisoleringsvård. Parallellt har cancerområden, där fungerande överenskommelser om nivåstrukturering funnits, överförts till nationell högspecialiserad vård via ett särskilt ”snabbspår”. När covid-19 pandemin drabbade samhället valdes områden där professionen inte var i lika hög grad påverkade i tid och kraft, t.ex. ögonsjukdomar.

Revidering av Bruttolistan

Socialstyrelsen genomförde ett större revideringsarbete av Bruttolistan 2020–2021. Det har funnits möjlighet för NPO:erna att kommentera varandras förslag och Socialstyrelsen har bjudit in till gemensamma dialoger gällande områden där det funnits skiljaktiga meningar eller där förtydliganden kring förslagen krävts.

Socialstyrelsen efterfrågar fortsatt nomineringar från NPO av sakkunniga samt förslag på nya områden att genomlysas som ett led i vårt uppdrag att genomlysas all hälso- och sjukvård.

Det fortsatta arbetet

Under våren 2024 påbörjades genomlysning av ett flertal områden. Pågående genomlysningar är borttagna från Bruttolistan och arbetet med dem kan istället följas via vår webb. Tillsammans med sakkunniga kan respektive område ringas in mer i detalj. Detta medför att flera sakkunniggrupper eller förslag om nationell högspecialiserad vård skulle kunna skapas inom ett och samma område, t.ex. ur barn- och vuxenperspektiv. Områden som det vid årets dialoger uppnåtts konsensus kring, eller där samtal fortsatt pågår, kvarstår på Bruttolistan 2024. Områden där det pågår andra arbeten, t.ex. nationella arbetsgrupper (NAG) eller andra resurskrävande myndighetsarbeten, har vi valt att avvakta med.

Konsekvensanalyserna av att koncentrera viss vård blir mer och mer komplex ju fler områden som definieras i systemet för nationell högspecialiserad vård. Därmed behöver urvalen av områden, i så stor utsträckning som möjligt, göras i samråd med professionen, via NPO-strukturen. Med den bearbetade listan görs arbetet mer förutsägbart för våra samarbetspartners och andra målgrupper. Socialstyrelsen vill vara så tydliga som möjligt med vilka områden som avses att genomlysas och när i tiden detta kan ske. Samtidigt betonas att den lista som presenteras inte ska betraktas som permanent.

En fortsatt öppen och konstruktiv dialog gällande arbetet samt inspel på bruttolistan välkomnas av myndigheten. Under 2025 kommer ett större arbete med att revidera bruttolistan att genomföras tillsammans med NPO:erna.

Områden för framtida genomlysning

Observera att benämningarna på de ursprungliga förslagen har reviderats av Socialstyrelsen. NPO:ernas ursprungliga förslag kan vara mer eller mindre specifika än vad rubrikerna nedan beskriver. Områdena är inte listade i någon prioriteringsordning.

Socialstyrelsen tar kontakt med nominerade sakkunniga i god tid innan en eventuell genomlysning startar.

Område 1: Avancerad ortopedisk kirurgi

Dessa områden är nominerade och tillstyrkta efter revision av NPO rörelseorganens sjukdomar. NPO betonar att genomlysning ska fokusera på bedömning och behandling.

Socialstyrelsens bedömning är att dessa områden kan falla inom kriterierna för nationell högspecialiserad vård.

- Periacetabulär osteotomi/höftnära femurosteotomi
- Fotledsprotés
- Multiligamentära rekonstruktioner

Område 2: Barnmisshandel

Området är nominerat av NPO barn och ungdomars hälsa. I fördjupad dialog med NPO beskrivs behovet av en genomlysning gällande rimlighets- och barnradiologisk bedömning som nationell högspecialiserad vård.

Socialstyrelsens bedömning är att detta område kan falla inom kriterierna för nationell högspecialiserad vård.

Område 3: Reumakirurgi

Området är nominerat och tillstyrkt efter revision av NPO reumatologiska sjukdomar och NPO rörelseorganens sjukdomar. I fördjupad dialog med NPO:erna betonas att området ska genomlysas med fokus på reumakirurgi för vuxna.

Socialstyrelsens bedömning är att detta område kan falla inom kriterierna för nationell högspecialiserad vård.

Område 4: Kronisk komplex venös sjukdom

Området är nominerat och tillstyrkt av NPO hjärt- och kärlsjukdomar. Området kan innefatta central revaskularisering och är en interventionskrävande patientgrupp som kan få livslånga komplikationer.

Socialstyrelsens bedömning är att detta område kan falla inom kriterierna för nationell högspecialiserad vård.

Område 5: Intensivvårdsrehabilitering

Området är nominerat och tillstyrkt av NPO perioperativ vård, intensivvård och transplantation (PIVOT).

Socialstyrelsens bedömning är att detta område kan falla inom kriterierna för nationell högspecialiserad vård.

Område 6: Njurartärstenos

Området är nominerat av NPO njur- och urinvägssjukdomar. Området kan innefatta såväl kirurgisk som interventionell behandling vid njurartärstenos.

Socialstyrelsens bedömning är att detta område kan falla inom kriterierna för nationell högspecialiserad vård.

Område 7: Cancerområden

Tio diagnosområden har nationellt koncentrerats sedan tidigare inom RCC:s arbete med nivåstrukturering inom cancervården¹. Efter riksdagens beslut att Socialstyrelsen ska ansvara för processen att koncentrera högspecialiserad vård på nationell nivå har det pågått ett arbete med att föra över den nationella nivåstruktureringen (och de nationella vårdenheterna) inom cancerområdet till Socialstyrelsens beslutsprocess. Åtta områden har överförts, eller är på gång att överföras, från RCC till Socialstyrelsens arbete. Två områden återstår.

- Bukspottkörtelcancer: Kirurgi i botande syfte vid lokalt avancerad bukspottkörtel- och periampullär cancer.
- Gallvägscancer: Kirurgi i botande syfte vid perihilära gallvägstumörer

¹ <https://cancercentrum.se/samverkan/vara-uppdrag/kunskapsstyrning/nivastrukturering/>

Områden för fortsatt och fördjupad dialog

Socialstyrelsen bedömer att för följande områden behöver vi en fördjupad diskussion med NPO och andra relevanta aktörer för att ta reda på mer i detalj vad som motiverar en genomlysning samt prioritering av hur och när vi i sådana fall tar oss an dessa på bästa sätt.

Avancerad högspecialiserad smärtvård

Området är nominerat av NPO Nervsystemets sjukdomar och NPO Cancersjukdomar.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Initial rehabilitering vid svår hjärnskada

Området är nominerat av NPO Nervsystemets sjukdomar och tillstyrkt av NPO Rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Komplicerat ansiktstrauma

Området är nominerat av NPO Öron, -näs,- och halssjukdomar.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Njurtransplantationer

Området njurtransplantationer är nominerat av NPO Barn och ungdomars hälsa samt NPO Njur- och urinvägssjukdomar.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Primär aldosteronism

Området lateraliseringsdiagnostik vid primär aldosteronism är nominerat av NPO endokrina sjukdomar.

Socialstyrelsens bedömning är att viss vård inom denna patientgrupp kan falla inom kriterierna för nationell högspecialiserad vård.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Protetisk rehabilitering av omfattande käk- och ansiktsdefekter

Området är nominerat av NPO Tandvård.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Resttillstånd efter obesitasoperation

Området är nominerat av NPO Mag- och tarmsjukdomar samt NPO Endokrina sjukdomar samt tillstyrkt av NPO Kirurgi- och plastikkirurgi.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Syndrom med komplexa vårdbehov

Området är nominerat av NPO Sällsynta sjukdomar och tillstyrkt av NPO Barn- och ungdomars hälsa.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Transplantationer (ö-celler, pancreas)

Området pancreastransplantationer och ö-cellstransplantationer är nominerat av NPO Endokrina sjukdomar och tillstyrkt av NPO PIVOT och NPO barn- och ungdomars hälsa.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Tymom

Området tymom är nominerat av NPO cancersjukdomar.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Utredningsenhet för särskilt svårutredda och terapirefraktära fall

Området är nominerat av NPO Psykisk hälsa.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Vård för personer med svåra beteendestörningar

Området är nominerat av NPO Psykisk hälsa och tillstyrkt av NPO Rehabilitering, habilitering och försäkringsmedicin.

Socialstyrelsen återkommer med inbjudan till dialog.

Avancerad hjärtsjukvård

Områden inom denna gruppering är nominerade och tillstyrkta av NPO hjärt- och kärlsjukdomar. Området invasiv elektrofysiologisk utredning inklusive ablation hos barn är också nominerat och tillstyrkt av NPO barn och ungdomars hälsa. Förslagen inkluderar:

- Kirurgi vid vänsterkammaraneurysm
- Primär arytmi kirurgi vid komplicerad isolerad tricuspidalissjukdom
- Isolerad arytmi kirurgi
- LVAD-VAD (left ventricular assist device)
- Invasiv elektrofysiologisk utredning inklusive ablation hos barn
- Ballongbehandling/öppen kirurgi vid CEPT
- Hjärtpatologi
- Thoraxdeformiteter
- Hjärttumörer exklusive myxom
- Sällsynta monogena hjärtsjukdomar

Socialstyrelsens bedömning är att områden inom denna gruppering kan falla inom kriterierna för nationell högspecialiserad vård (NHV). Socialstyrelsen har dock identifierat ett behov av att kartlägga hjärtsjukvården på universitetssjukhusen innan beslut fattas om hur myndigheten går vidare med att genomlysna, bereda och fatta beslut om fler hjärtområden som NHV. Denna hantering har förankrats i nämnden för nationell högspecialiserad vård, beredningsgrupp två samt gruppen med kontaktpersoner på universitetssjukhusen. Socialstyrelsen har under 2024 därför valt att påbörja en kartläggning av hjärtområdena tillsammans med universitetssjukhusen, med fokus på de områden som är kvar på bruttolistan, områden som är pausade i arbetsprocessen samt områden som är avslutade innan beslut. Kartläggningen kommer också beröra universitetssjukhusvården inom området i stort. Arbetet görs i samarbete med kontaktpersonerna för NHV vid universitetssjukhusen, med hjälp från de kardiologiska och thoraxkirurgiska verksamheterna på hemmaplan. Kartläggningen ska resultera i ett förslag till fortsatt hantering av hjärtområdena inkl. vilka områden som är mest prioriterade att genomlysna inom NHV. Förslaget kommer att förankras med thoraxkirurgiska och kardiologiska verksamheter samt relevanta NPO:er, professions- och specialitetsföreningar för att skapa legitimitet. Denna dialog planeras till våren 2025.

Områden där vi avvaktar andra arbeten

I dialog med NPO har flera områden identifierats där andra arbeten pågår eller som tangerar redan beslutade tillståndsområden. Följande områden avvaktar vi därför med:

Område	Nominerat av NPO	Skäl för att avvakta
Donationer	Akut vård	Regeringsuppdrag pågår
MOHS kirurgi vid vissa typer av basaliom	Hud- och könssjukdomar	Implementering av vårdprogram pågår
Psykodermatologi	Hud- och könssjukdomar	Insatsområde inom regionernas struktur för kunskapsstyrning